EDİRNE

KIRKPINAR GÜREŞLERİ

SELİMİYE GENEL KİTAPLIĞI
KASIM : [illegible]
YENİ No. : 3287
ESKİ No. :
DEMİRBAŞ No. :
GİRİŞ TARİHİ 18-6-1966

ÖN SÖZ

Eski Avrupa'lılara (Türk gibi kuvvetli) ve (Nöhozel karşısında bir Türk gibi) darbı mesellerini söyleten dedelerimiz, bu güç ve kuvvetlerini ancak her gün seve seve yaptıkları sporlarına ve sağlıklarını korumak için sarfettikleri dikkate bor;lu imişler. Bunun için çok eskiden Spora önem veren Türkler, Edirne'yi aldıktan sonra asırlarca burada da buna çok önem verdiler. Daha birinci Murat günlerinde Edirne'de özel bir güreşçiler tekkesi açtılar. Orada, haftada iki kerre pehlivanlar güreşirlerdi. Hattâ, bu tek-

kede yapılan bu güreşler, kış günlerine ve yağışlı havalara mahsus olup yaz günlerinde ve iyi havalarda ise kırda ve çok defa Edirne'nin namazgâh ovasında yapılır, bilhassa Edirne'ye yakın olup şimdi Yunan hudutları içinde kalan Kırkpınar denen yerde her sene Hıdırellez gününde üç gün süren güreşler olurdu. Edirne Güreşçiler Tekkesi, pehlivanların Edirne'deki konak yerleri olup burada her vakit idmanlar yapılır ve güreş meydanlarında üstün gelenlerin adları burada anılır, hattâ bu tekke o zaman bir nev'i Müze ödevini de görürdü.

Türk'ün en önemli Sporu, hiç şüphesiz güreştir. Türk pehlivanı güreşe çıkarken kendini cenk meydanına çıkıyor hisseder. Çünkü, güreş, mertlik ve güç - kuvvet sporudur. Bundan dolayı da Türk Milleti güreş yerine, er meydanı der. Davul ile Zurna, cenge gidilirken de, güreş yapılırken de ayni havaları çalmaktadır. Gaziler davul ve zurnanın hacimli sesi ile şevke gelip pehlivanlar peşrevlerini onunla ayarlarlar. Türk Milleti, zaten pehlivanlıkla, bahadırlığı ikiz gördüğü içindir ki, meselâ Mohaç'a giden ordunun önünde büyük davullar gümbürdüyor ve onun içindir ki Bakî, «Kanunî Mersiyesi» nde önlerine kimsenin çıkamadığı o yalın kılıç gibi Bahadırları «Cihan pehlivanları» diye vasıflandırıyorken:

«Şemşir gibi Ruy-i zemine taraf taraf
Saldın demir kuşaklı Cihan pehlivanları.»

diyordu. Güreş bizim, biz olan ve bizim olan tarafımızdır. Biz olmasak başkası hiç olamayız. Başkası olmak isteyenler, ferd olsun, Millet olsun, hep gölgede kalırlar. Yüzlerce Perapalas binasını sırala, garplının çocuğunu bile hayran edemezsin, fakat yumruk kadar bir sebilimizin karşısında en olgun garplı hürmetle durur. Çünkü, onunla kendinde olmayanı görür. Kendinde olmayanı, yani biz olanı. Şahsiyetimiz ne kadarsa itibarımız da o kadardır.

Bizim, bu biz olan tarafımız, hayata henüz atılmağa çalışan çocuklarımızda daha fazla kendini gösterir. Çocuklarımızın en çok sevdiği oyun, birbirleriyle güreşmek istemeleridir. Çocukta olan, iliğimizde olandır. Milletler, iliklerinde olanla Millet olurlar. Güreşimiz, ne yalnız bir spor, ne yalnız bir eğlencedir. Ona biz oluşumuzun dâvası diye bakmalıyız. Böyle dâvalarda bir bayrak heybeti bulunur.

Edirne'yi Tanıtma ve
Turizm Derneği

I. KIRKPINAR GÜREŞLERİ (Yeri ve Târihi) :

Her yıl, Mayıs veya Haziran aylarında, Edirne'nin «Sarayiçi» denilen, dört yanı suyla çevrili meydanında yapılan güreşlere «KIRKPINAR GÜREŞLERİ» denir. Edirne'liler için, yılda iki günün ayrı bir özelliği ve önemi vardır: Bunlardan biri, her yıl 25 Kasımda kutlanan Edirne'nin Kurtuluşu (25.11. 1922) günü, diğeri de Kırkpınar güreşlerinin başladığı gündür.

Kırkpınar sözünün, Süleyman Paşa komutasında, bir gece yarısı salla Çanakkale Boğazı'nı geçerek Gelibolu'ya çıkan Rumeli fetihlerinde hepsi şehit düşen kırk yiğidin hâtırasından geldiği söylenmektedir.

Efsaneye göre; Şehzâde Süleyman Paşa (Orhan Gazi'nin büyük oğlu), bir gece, kırk gazi ile bir sala binerek Marmara'yı geçip Trakya kıyısında Domuz Hisarı'na baskınla yerleştikten sonra, Trakya'nın içlerine doğru ilerlemeğe başlamıştı. Öncülük eden kırk gazi, düşmanla karşılaşmadıkları ve mola verdikleri zaman, silâhlarını bırakıyor, kıspetlerini giyiyor, yağlanıyor ve güreşiyorlardı. Bunlar arasında, iki yiğit, rivayetlere göre, Anadolu yakasında başladıkları güreşte yenişememişler, savaş emri çıkınca silâhlarını kuşanmışlar, gazi arkadaşlarına katılmışlardı. Bu iki yiğit, Edirne'nin on km. kadar güneyinde, Meriç vâdisinde ve nehrin sağ batı yakasında bulunan Ahırköy çayırına ([1]) varıldığı zaman, güreşi tamamlamak üzere soyunmuşlar, tutuşmuşlar, bütün gün güreştikleri halde, yine de hiç biri dize gelmemişti. Ay doğmuş, güreşler devam etmişti. Kalbleri o kadar hızlı vuruyormuş ki, çelik gibi vücutları titriyormuş. Gece yarısına doğru nefesleri pek daralmıştı. Güreştikleri yere çökmüşler, sırtüstü serilmişlerdi. Fakat, artık geniş göğüsleri, son defa kabarıp inerek can vermişlerdi. Gaziler, onları bir incir ağacının altına gömmüşler, mezarları başında Fâtiha okuduktan sonra, yollarına devam etmişlerdi. Dönüşte, kırk gaziden sağ kalanlar, Ahırköy civarında toprağa verdikleri iki pehlivanın mezarlarına birer taş dikmek istemişler, incir ağacının altından ve civarından, billûr gibi suların kaynadığını, çayır boyunca akıp gittiğini

([1]) Türk Târih Kurumu tarafından yayımlanmış bulunan «Edirne» adlı armağan kitabına göre; Kırkpınar güreşlerinin asıl mevkii, Edirne'nin altı saat batısında, bugün Yunan topraklarında bulunan -Samona- köyü mer'ası içindedir. H. 12 Şevval 1308, Rûmî 9 Mayıs 1307 târihli Edirne Gazetesi'nde bu yerin, Edirne ile Ortaköy (bugün Bulgaristan'da) arasında bulunduğu ve her sene güreşlerin burada açıldığı ifade olunmaktadır. Kırkpınar Panayırının, eski mevkiinden Sarayiçi'ne 15 Mayıs 1925'te naklolunduğu da 207 No. lu, 3 Mayıs 1925 (1342), pazar tarihli Paşaeli Gazetesi'nden anlaşılmaktadır.

görmüşlerdi. O incir ağacının altında kimlerin yattığını soranlara, Domuz Hisarı'nı zaptetmek için Rumeli yakasına ilk ayak basan kırk kahramanın hâtırasına tarih düşürür gibi şu sözleri fısıldarlar :

«Kırktı bunlar, bu yakaya ilk ayak basanlardır bunlar.»

Yıllar, asırlar geçmiş, o çayırlık «Kırk Pınar» adını almıştır.

Kırkpınar'ın önemini bilmeyen hangi Türk vardır? Kırkpınar, Türkgücünün er meydanında paylaşıldığı gündür. Davulların güm güm ettiği, yüreklerin küt küt attığı bu er meydanında, yurdun her tarafından gelen yağız vücutlu, zehir kuvvetli güçlü delikanlılar yağlanır, kispetlerini giyer, naralar atarak güreş eder, kozlarını paylaşırlar.

Hâlen, eski Kırkpınar'ın yeri olan Ahırköy, Yunanistan topraklarında bulunduğu için, Kırkpınar güreşleri şimdi, Edirne'nin «Sarayiçi» denilen mevkiinde yapılmaktadır.

II. Eski Kırkpınar Güreşlerinin Mâhiyeti :

1. Güreşlere hazırlık : Kırkpınar güreşleri Hıdrellez'den üç gün evvel başlardı. Birinci günü, esaslı ve ciddî güreşler olmayıp hazırlık şeklinde idman güreşleri yapılırdı. Esas güreşlere iki gün evvel başlanır ve iki gün devam ederek Hıdrellezin arefesinde, akşam üzeri sona ererdi. Son gün ekseriyetle baş altı ve baş pehlivanlık güreşleri ile geçerdi. Hıdrellezden on, on beş gün evvel köylüler tarafından Kırkpınar mahalline ve meydanın etrafına seyirciler için çardaklar, satıcılar için salaş dükkânlar ve barakalar yapılmağa başlanır ve gene Hıdrellezden yirmi, yirmi beş gün evvel Kırkpınr Ağası tarafından her tarafa kırmızı dipli mumlar gönderilirdi. Bu mumlar, şehir, kasaba ve köylerdeki kahvelerin tavanlarına asılırdı. Bunların ifade ettikleri mâna, halkı Kırkpınara dâvettir. Edirne'de halk dilinde bir söz vardır. Meselâ arzu edilmeyen birisi çağırılmadan bir yere, gider, sonra da gittiğine nedamet ederse, muhatapları tarafından karşılık olarak şöyle denilir! Pek âlâ ne için gittin, seni oraya kırmızı dipli mumla mı dâvet ettiler?.. Bunun eski bir gelenek olduğu anlaşılıyor.

Hidrellezden beş on gün evvel, Edirne'den, Ortaköy'den, Koşu Kavak'tan satıcılar ve esnaf gelerek hazırlanmış olan salaşlara ve barakalara yerleşirler ve satacakları emti'a ve eşya ile giyecek içecek nev'ilerine göre sergilerini tanzim ederlerdi. Kırkpınar Ağası Hidrellezden bir hafta evvel Ağa çadırını, pehlivanların ve misafirlerin çadırlarını meydanın etrafına kurdurmağa başlar, güreşlerden iki gün evvel de yemek kazanları ve kapları, aşçılar gelerek kazan kaynatmağa ve misafirlere hazırlık yapmağa başlarlardı. Hıdrellezden bir hafta kadar evvel pehlivanlar gelmiş bulunurlardı.

Bunlar; Kırkpınar civarında bulunan Samona, Körümit, Seymen, Delce-

arız köylerindeki köy ağalarına misafir olurlardı. Pehlivanların ekseriyeti ve baş pehlivanlar Körümit köyünde, iki kardeş olan ve beş cedlerine kadar bir pehlivan sülâlesinden bulunan Ali ve Sait pehlivanların odalarında misafir kalırlardı.

2. Kırkpınar'ın başlaması, At yarışı :

Birinci günü eğlencelere ayrılmıştır. Yörük koşuları, bu meyanda merkep ve çuval koşuları yapılır. Yörük koşuları, bugünkü At koşuları demek ise de, eski usul olarak, atlarla uzun mesafelerden yapılan düz koşulardır. Mesafesi; Edirne - Karaağaç köyünden ve demiryolu köprüsünden itibaren Kırkpınar'a kadar altı saat mesafedir. Yörükler, yani koşu atları buradan demiryolu köprüsünden salıverilir. Kırkpınar mevkiine yörüklerin geldiklerini ve yakınlaştığını bildirmek için tertibat alınır: Samona köyünün Hisar tepesinde bir gözcü bekler. Yörükler Körümit köyü sırtlarında iken Hisar tepedeki gözcü Kırkpınar mevkiine bayrak sallamağa başlar. Kırkpınar'a gelmekte olan yolcularla arabalar, atlılar, bu tepeden bayrağın işaret verdiğini görünce yörüklere mâni olmamak için derhal yoldan kenarlara çekilirler, yolu serbest bırakırlardı Yörükler, Kırkpınar mevkiine yaklaşınca, geldikleri yolun üzerine ve koşunun son durak mahalli intihap edilen yere bir kolan konulur, sırası ile kolanı atlıyan hayvanlar derece alırlar, derecelerine göre Kırkpınar Ağası tarafından ikramiyeleri ve ödülleri verilirdi.

3. Kırkpınar'da Pehlivanlara Verilen Ödüller : (1)

Köylerden Kırkpınar'a gelenler, ekseriyetle toplu ve köy ağaları önde olarak gelirlerdi. Bunlar, köyleri namına tedarik ettikleri ödülleri, Kırkpınar Ağasına getirirlerdi. Bu ödüller; koç, koyun, deve, dana, tay gibi hayvanlardı. Şehirden ve kasabalardan gelen, hatırı sayılır mevki sahibi misafirler ise, âdet olduğu üzere, Kırkpınar Ağasının oturduğu sedir halısının altına, nakit olarak para bırakırlardı. Hayvan ve nakit olarak gelen hediyeleri, Ağa, pehlivanlara, derecelerine göre ödül olarak verir, üç gün, üç gece devam eden güreşlerin, pehlivanların, misafirlerin masraflarını da Kırkpınar Ağası yapar, bu, kendisi için bir nam ve şereftir. Kırkpınar güreşlerinde Ağa ile misafirler arasında zuhur eden bu durum, Türklerin ananevi bir meziyetini ortaya koymaktadır. Bugün dahi köylerimizde, bilhassa köy düğünlerinde bu karşılıklı yardımlaşma, sevgi ve saygı hâlâ yaşamaktadır. Köyde, biri düğün yapmağa kaltığında, «Kavil günü» diye önce bir gün tertipler ve köyün ileri gelenlerine bir ziyafet verir. Bu ziyafette bulunan her kişi, o kimsenin düğününün masraflarına kendini ortak olmuş addeder. Bunun yanında köyün her ferdi, düğün yapan kimseye düğünün ufak tefek ihtiyaçlarından olan süt, yoğurt, un, yumurta, vs. malzemeyi getirir, düğüne dışarıdan gelen misafirleri kavil gününde bulunanlar başta gelmek üzere, bütün köylü, düğün sahibinin hiç haberi olmadan, aralarında taksim ederek evlerine götürür, kendilerine lâyiki veçhile izzet ve ikramda bulunurlar. Bu âdet, aralarında kuvvetli bir birlik ve yardımlaşma meydana getirir.

Ödül olarak gelen hayvanlar; şu suretle pehlivanlara, ödül namı altında, galibiyet mükâfatı olarak verilirdi. Meselâ, Küçük Ortaya, Büyük Ortaya bir koç yahut bir çift koyun, Başaltına bir deve, Başa bir çift tosun yahut iki yaşında cins bir tay olarak, para mukabili Kırkpınar Ağası tarafından verilirdi.

18 - 19 Mayıs 1923 Cuma ve Cumartesi günlerinde, meşhur Adalı Halil Pehlivanın nezaretinde, Sarayiçi mesiresinde yapılmış olan güreşlerde verilen ödüller ve güreşen pehlivanlar şöyledir :

Başa güreşecek pehlivanlarla alacakları ödülleri: Ödül (o zamanın parasiyle) 25 lira. Pehlivanköylü İslâm Pehlivan, Ahırköylü İbrahim Pehlivan, Geçkinlili Yusuf ve Abdullah Pehlivanlar.

Başaltına güreşecek pehlivanlarla alacakları ödüller : Ödül 15 lira. Asker Hasan Pehlivan, Asker Muharrem Çavuş, Nehip Köy'lü Sâlih, Hacı Umur Köy'lü Ali Osman Pehlivanlar.

Büyük Orta'ya güreşecek olan pehlivanlarla alacakları ödüller : Ödül 10 lira. Sazlıdere'li Ahmed, Abalar'dan Hasan, Nehip Köy'den Sâlih, Musalla'dan Mustafa Pehlivanlar.

Küçük Orta'ya güreşecek pehlivanlar: Ödül 5 lira. Asker Aziz, İstanbul yolundan Ahmed, Ahırköylü Rifat ve Şerif Pehlivanlar.

15 Mayıs 1925 tarihinde, Kırkpınar güreşlerini karşılamak manâsına tertip edilen koşularda verilen ödüller :

At koşusuna verilecek ikramiye : Birinciye 25, İkinciye 15, Üçüncüye 5 lira.

Merkep koşusuna verilecek ikramiye : En sonra gelene 2,5, İkinciye 1,5, Üçüncüye 1 lira.

Bisiklet koşusuna verilecek ikrâmiyeler: Birinciye bir çift lâstik iskarpin,

---

(1) 1939 yılında basılmış bulunan, Osman Nûri Peremeci'nin «Edirne Târihi» adlı eserinin 434 üncü sâhifesinde : «Geçen sene Türkiye başpehlivânına Cihan Pehlivânı Kurtdereli'nin adını taşıyan altın kemer burada (Kırkpınar'da), Ordu Müfettişi General Fahrettin Altay, Trakya Umumî Müfettişi General K. Dirik ve Beden Terbiyesi Umum Müdürü General Cemil Taner'le, Edirne, Kırklareli mebusları ve ziyaretçilerin huzurunda başpehlivan Tekirdağlı Hüseyin'e verilmiştir.» denilmekte, 1960 yılında Edirne Belediyesi'nce alınan bir kararla üç sene bilâfâsıla başpehlivanlığı muhafaza edecek olan pehlivana verilmek üzere 6900 liraya bir altın kemer yaptırıldığı Belediye kayıtlarından anlaşılmaktadır.

Yaya koşusunda birinci gelene 100 kuruş.

Bu yılki güreşlerde pehlivanlara verilecek ikrâmiye (ödül) ler: Sekiz çift desteye 20, Küçük Orta'da altı çift pehlivana 30, Büyük Örta'ya ve Başaltı dört çift pehlivana 40 ve Başa 50 lira.

4. Kırkpınar'a gelen misafirlerin ananevi karşılanması :

Gelen misafirler «Selim Mezarı» denilen yere geldikleri zaman, oradaki gözcü, Kırkpınar mahallindeki alanın giriş kapısında duran gözcüye bayrak sallayarak işaret verir. Orada bekliyen gözcü, bu işareti alınca davullara işaret eder. Davullar, zurnalar misafirlere karşı çıkarlar ve karşılama olarak da, sırtına bir al çuha örtülmüş olan güzel bir tayı karşıcı çıkarırlar. Bu, gelen misafirlere gösterilen bir saygı remzidir. Yâni, Kırkpınar Ağası'na bu tay değerinde ödül ve hediye getirmişler demektir. Buradan itibaren, önde davullar, zurnalar, onların arkasında yedekte tay ve tayın arkasında misafirler yürürler ve böylece alay hâlinde alana girerler. Davullar misafirleri Ağa çadırına kadar götürürler. Köylerden toplu olarak gelenler ve yahut köy ağaları, ödül olarak bir hayvan getirmiş iseler, bu da misafirlerin önünde olarak Ağa çadırına kadar götürülür. Ağa, misafirleri, karşılar. Ağa çadırında, halılarla, seccadelerle döşenmiş sedirlere misâfirler otururlar, davulculara bahşiş verirler. Ağa çadırında birer kahve, sigara içtikten sonra, Ağa'nın kendi hizmetinde bulunan adamlarına verdiği emirle, misafirler çadırlarına götürülür. Bundan sonra, misafirler meydanın etrafında; çardaklarda, kahvelerde, kendi çadırlarında, nerede isterlerse otururlar, serbesttirler.

Yukarıda adı geçen «Selim Mezarı», Kırkpınar mevkiinde güreştikleri esnada yenişemiyerek ikisi de cansız düşen ve öldükleri yere defnedilen iki pehlivanın yattığı yer olup, birisinin ismine izafeten böyle denildiği halk arasında efsâne olarak hikâye edilmektedir.

5. Kırkpınar Güreşlerinde hâkem heyeti :

Halkın saygı gösterdiği ve itimat ettiği eski ihtiyar pehlivanlardan iki, üç pehlivan, Ağanın dâvetiyle hâkem olurlar ve Ağa çadırından güreşleri tâkip ederler. Hâkemlerin kararına kimse itiraz etmediği gibi yenik düşen pehlivan da, hâkemin kararını beklemeden, yenildiğinin itirafı olarak ayağa kalkar, kucaklaşır ve yenen arkadaşının arkasından yürüyerek gider.

IV. KIRKPINAR'DA BİRİNCİLİK KAZANMIŞ MEŞHUR BAŞPEHLİVANLARIMIZ İLE SON YILLARIN KIRKPINAR BAŞPEHLİVANLARI :

Kel Aliço (26 sene Kırkpınar birinciliğini muhafaza etmiş), Koca Yusuf, Adalı Halil Pehlivan, Geçkinli'li Yusuf Pehlivan (Asıl Kırkpınar'ın son Başpehlivanı, hâlen hayatta), Hergeleci İbrahim (Koca Yusuf'un ustası), Çömlek Kövlü Kara Murat (Kara Emin'in ustası), Silivrili Molla İzzet, Çatalcalı Nakkaş Eyüp, Yenici Mehmet, Kızılcıklı Mahmut, Çömlek Köylü Kara Emin, Kayıkçıoğlu Ahmet (Tekirdağlı Hüseyin ile Hayrabolulu Süleyman'ın ustası), Gerdelli'li Himmet Pehlivan, Tekirdağlı Hüseyin (beş seneden fazla Kırkpınar birinciliğini muhafaza etmiş ve yenilmeden güreşi terketmiştir), Babaeski'li İbrahim, Babaeski'li Mustafa, Hayrabolu'lu Süleyman, Hasan Acar (1953 - 1957 yıllarında), İbrahim Karabacak 1954, 1956, 1959, 1960 yıllarında), İrfan Atan (1955'te), Âdil Atan (1958 de), Sezai Kanmaz (1963 te), Mehmet Ali Yağcı (1961, 1964 yıllarında, 1962 de Kara Ali ile berabere kalmış ve birincilik ödülü ikisi arasında taksim edilmiştir), Kara Ali (1965 te).

V. BUGÜNKÜ KIRKPINAR GÜREŞLERİNİN MAHİYETİ :

Bugünkü Kırkpınar güreşleri, ufak tefek bazı ayrılıklar gösterse de eskisinden pek farklı değildir. Önemli noktalarda eski şeklinin yaşatılmasına çok dikkat edilir. Eskiden, Kırkpınar güreşlerinin tertip ve idaresi, Kırkpınar Ağası tarafından yürütüldüğünden, her ne kadar bazı köy Ağaları yardım ediyorlarsa da, yük, bir kişinin omuzlarında bulunuyor, dolayısıyla bugünkü kadar teşkilâtlı olmuyor, daha ziyade yakın çevreden ilgi görüyordu. Hattâ, eskiden asıl Kırkpınar mevkiinde; deste, küçük orta, büyük orta ve başaltı güreşleri yapılıyor, Başpehlivan güreşleri ekseriyetle Sarayiçin'de tamamlanıyordu. Bugün ise Kırkpınar güreşleri Belediye tarafından tertip ve idare edilmekte, dolayısiyla beldenin önemli bir turizm mevzuunu teşkil etmektedir. Hele son zamanda festival haline getirilerek, kendisine karşı olan alâka daha da genişletilmiş, memleket çapında bir önem arzetmeğe başlamıştır. Gönül ister ki, ileride beynelmilel bir duruma gelsin. Zira, bugün bir hudud şehri durumunda ve memleketin bir kenarında kalmış olan Serhad şehri Edirne, iktisadî hayatını, iç ve dış Turizm sayesinde ayarlamağa çalışmakta, bunu da târihî ve mânevî zenginlikleri ile temin edebilmektedir. Edirne, memleketin önemli bir çıkış kapısında bulunduğundan, bilhassa yaz aylarında devamlı bir yabancı Turist akınına uğramakta, bu turistleri eyleyebildiği derecede döviz sağlamaktadır. Edirne'nin yerli turizm yönünden en fazla ilgi gördüğü zamanlar ise Ramazan ayı ile Kırkpınar mevsimidir. Bu iki mevsimde, vatandaşlarımız mânevî ve millî hislerini arttırabilmek için Edirne'ye koşmakta, dolayısıyla, şehrin iktisadî hayatına önemli etkilerde bulunmaktadırlar.

VI: KIRKPINAR GÜREŞLERİNDE TATBİK OLUNAN BAZI GÜREŞ OYUNLARI :

Kırkpınar güreşleri, her şeyden önce bir yağlı güreş olduğundan, bu güreşlerde kullanılan malzeme ve uygulanan oyunlar da yağlı güreş malzeme ve oyunlarıdır.

Yağlı güreşin muayyen ve hususî bir hazırlık idmanı, jimnastiği yoktur. Usta ile çırak, yahut iki akran, doğrudan doğruya güreş oyunlarını birbirlerine tatbik ederler, buna (itişme veya oynaşma) denilir.

Yağlı güreşte, bir pehlivanın bütün sermayesi kıspet ve bir de zenbilden ibarettir. Kıspet, yumuşak deriden yapılır, beli düz ve kıvrımsızdır, kenarı içinde, uçkur yerine kalınca bir ip geçirilmiştir. Kıspetin uçkurluk çevresine (Kasnak veya peşkuvaz) denilir. Oyluk ve paçaları dardır, diz kapağı altında iple bağlanır, bacakla paça arasına (Keçebent) denilen keçe veya bez sarılır. Paçaya (Şiraze) de denilir. Eğer kıspet deriden başka bir şeyle yapılırsa buna (Pirpit) denilir.

Yağlı güreşte, pehlivanlar kilolarına göre ayrılmaz; tecrübe, bilgi ve ustalıklarına göre ayrılırlar, ki, bu ayrılış da deste, küçük orta, büyük orta, baş altı ve baş olmak üzere beş derecedir. İki pehlivan arasındaki kuvvet ve cüsse farklarını ifade için (gömlek) tâbiri kullanılır.

Yağlı güreşin vakti yenişinceye kadar devam eder, eğer yenişme olmaz ise hiç bir taraf bırakalım, diyemez. Seyirciler veya başkaları isterlerse araya girerek, berabere bıraktırabilirler. Güreşte pehlivanlara ödül namında ikramiye verilir. Başa konan ödül ne kadar kıymetli olursa, güreşe o kadar çok namlı ve büyük pehlivanlar gelir. Her pehlivan, kazansın veya kaybetsin, mükâfat alsın veya almasın seyircilerden (parsa) toplar.

Yağlı güreşte (ki buna alaturka güreş de denilir) amatör az bulunur, pek çoğu profesyoneldir. Zenbilleri ellerinde güreş olan yerleri dolaşırlar.

Yağlı güreşte rakibini yenmek için iki omuzunu yere değdirmek ve hele üç yahut on saniye böylece kalmak mecburiyeti yoktur.

Çok mâhirane ve dirhemle tartılı hareketlerden vücuda gelen bu güreşte altı türlü yeniş kabul edilmiştir ki, şunlardır :

Çivi yukarı : Ayakları yukarı kaldırıp tepesi üstü dikerek sırtını çevirmektir.

Sırt üstü : Ya yerde iken çevirerek veya ayakta iken düşürerek sırtını yere getirmektir.

Pes etmek : Yenileceğini anlayan pehlivanın, ya söyliyerek, yahutta rakibinin kıspetine vurarak güreşi bırakmasıdır.

Açık Düşmek : Gerek rakibinin oyunu ile, gerek kendi hatası ile kıç üstü veya yan üstü düşüp sırtı yere değmediği halde, göbeği meydana çıkacak kadar açılan yenik sayılır.

Tartılarak : Her hangi bir surette ayakları yerden kesilerek üç adım kucakta taşınan, mağlûp sayılır.

Kıspet çıkarak : Ayağından kıspeti çıkan veya boydan boya yırtılan yenilmiş sayılır.

Yağlı güreşte, pehlivanları seyircilere tanıtan, takdim eden kimseye (Cazgır) denilir, buna (Salâvatçı, okuyucu) da denilmektedir.

Cazgır, pehlivanları önüne alarak seyircilere bağıra bağıra adlarını, şanlarını, maharetlerini ve tehlikeli oyunlarını sayar, duasını okur ve pehlivanların piri olan Hazret-i Hamzanın ruhaniyetinden pehlivanlar için istimdat eder. Kırkpınar'da Cazgırın pehlivanlar için okuduğu salâvatlardan biri :

Allâh Allâh İllâllah
Hayırlar gele İnşaâllah
Pirimiz Hamza Pehlivan
Aslımız neslimiz Pehlivan
İki yiğit çıkmış meydana
Biri birinden merdane
Biri here, biri kara
İkisinin de zoru para
Alta geldim diye erinme
Üste çıktım diye şirinme
Alta gelirsen apış
Üste çıkarsan yapış
Vur sarmayı kündeden at
Gönder Muhammed'e Salâvat
Seyirttim gittim pınara
Allah İkinizin de işini onara.

Dua bitince, pehlivanları meydana salar. Pehlivanların cazgır önünden meydana doğru gelişlerine (Çıkış) denilir. Pehlivanlar, çıkışları ile birlikte peşreve başlarlar ki, bu bir nevi ahenkli çırpınıştır. Peşrev bitince pehlivanın biri, meydanın bir kenarında, diğeri öbür kenarında bulunur. Ellerini kıspete vurarak rakibini tutuşa dâvet eder.

El sıkışırlar, buna (helâllaşma tokası) denilir, ayrılıp yürüyüş istikametinde ilerlerken, ellerini ağızlarına sürerek temenna ederler, tekrar ortada karşılaşarak el ense ederler.

1 — **El ense** : a) Sağ kol gergin olduğu halde, karşısındakinin sol boynu köküne baş parmak gırtlak tarafında, dört parmak ensede olmak ve sağ ayak ileride bulunmak üzere durulur. Buna mukabil, karşısındaki de sol ayak ileride ve sol kol karşısındakinin sağ kolu dışından uzanarak elin tersi yahut dış kenarı onun gırtlağı önüne gelmek üzere omuzundan uzatır. Bu halde boş kalan eller, ya birbirini tutar ya da sarkık durur.

b) Karşılıklı eller birbirinin ensesinden tamamiyle kavrar ve diğer eller de birbirinin bazusu üstünden yakalar, vücutlar dik ve ayaklar sağlı sollu ileri atılmıştır.

2 — **Tırpan** : Sağ ve sol ayak içi ile karşımızdakinin bize yakın olan ayağının bileğine veya baldırına, içi ve yan tarafından vurmaktır, bazan dış taraftan da vurulur.

3 — **Boyunduruk** : Karşımızdakinin başını koltuğumuz altına alıp, ayni kolumuzu boynuna dolamaktır.

4 — **Katır yuları** : Rakibinin başını boyunduruk gibi alıp ellerimizi gırtlağında kilitlemektir.

5 — **Deve yuları** : Rakibin başını koltuk altına aldıktan sonra çenesinin yanından avuçlamaktadır.

6 — **Bastırma** : Ayaktaki rakibi önümüze, yere çökertmek, altımıza almaktır.

7 — Çengel : Bir ayakla rakibin bir ayağını sarmaktır.

8 — **Çırpma yahut Budama** : Bir yerimizi tutmak için rakibin uzattığı eli ellerimizle kesmek ve tutmasına mani olmaktır.

9 — **Çapraz** : Ayakta göğüs göğüse iken kollarımızı karşımızdakinin koltuk altlarından sokup sırtında kilitlemektir. Buna göğüs çaprazı yahut çift çapraz denir. Şayet bir kolumuz ile sarmışsak buna tek çapraz denir.

10 — **Yan baş** : Çapraza alınan kimse sürülürken birden bire bir tarafına dönmesi ve ayni zamanda öbür taraftaki eli ile sürenin koltuk altına tazyik yaparak döndüğü tarafa itmesidir.

11 — **Kaz kanadı** : Rakibin başı sağ yahut sol koltuğumuzun altında olmak üzere onun koltukları altından geçirdiğimiz ellerimizi sırtında kilitlemektir ki, buna ön kaz kanadı derler. Rakibimizin arkası veya yanı bizim göğsümüzde yani biz onun arka yanında iken kollarımızla onun koltuk altlarından geçirip ensesinde kilitlememize ters kaz kanadı veya arka kaz kanadı denir.

12 — **Tartma** : Rakibi kucağa alıp ayaklarını yerden kesmektir.

13 — **Köstek** : Yerde iken iki kolla rakibin bir veya iki ayağını sım sıkı sarmaktır.

14 — **Ayakla köstek** : Rakibin bir ayağını iki bacak arasına alıp kilitlemektir.

15 — **Dalma** : Ayakta iken birden bire eğilip karşısındakinin belden aşağı herhangi bir yerini kapsamaktır.

16 — **Paça** : Parmaklarımızı kıspetin paça bağlarından geçirip tutmaktır. Eğer birinden tutuldu ise (tek paça), ikisinden tutuldu ise (çift paça) denir.

17 — **Kasnak** : Kıspetin uçkurluğundan tutmaktır.

18 — **Ters paça** : Rakibin bizim taraftaki paçasını değil de öbür paçasını tutmaktır.

19 — **Yerde sürüme** : Altta toplu duran veya oturan rakibin bir ayağı veya ayak bileği iki elle tutularak veyahut bir elle ayak, bir elle de dış kasnaktan tutularak yüzü üstüne sürülür, buna saban sürmesi de derler.

20 — **Kazık** : Eli, rakibin kıspetin içine derince sokmaktır. Eğer bu sokuş, Göbek tarafından olursa (iç kazık) ve bel tarafından olursa (dış kazık) denir.

21 — **Sarma** : Bir ayağımızı altımızdakinin ayağının iç tarafından sokup dolamaktır.

22 — **Köpek kuyruğu** : Sarmadan dönene yapılır. Sarma taktığımız kimse altımızdan dönüyorken o taraftaki elimizle gırtlağından, çenesinden veya alnından karşılayarak sırt üstü bastırırız.

23 — **Künde** : Sırtımız sırtına, göğsümüz bel veya ayak tarafına dönük olduğu halde ellerimizi rakibin biri önden, diğeri arkadan olmak üzere bacakları arasına sokup kilitlemektir. Bu suretle yenişe (Künde attı) denir. Yapılış tarzına göre birkaç türlüdür.

a) **Oturak kündesi** : Sarmadan sonra yapılır. Sarma takılıp elin birini alttakinin belinden aşırarak kasığı önünde ve arka taraftan bacakları arasına soktuğu diğer eliyle kilitler, sonra sarmayı çözerek beline yüklenir ve kendi tarafına çevirir.

b) **Ayak kündesi** : Önümüzdeki ve yerde duran rakibi, biz yere çökmeden, oturak kündesindeki gibi bacaklar arasından yakalayıp göbeğimize kaldırdıktan sonra sırt üstü çevirmektir.

c) **Şak Kündesi** : Bir elimizi rakibin bacakları arasına arka tarafından sokar ve diğer elimizle de ya ensesine basarak veya dış kasnağından yakalayarak çevirmektir.

d) **Bel kündesi** : Yerde ve ayakta olur: I — Oturmuş olduğumuz halde önümüzdekinin belinin iki tarafından ellerimizi sokup göbeğinde kilitledikten sonra üstüne yüklenip yere yaslarız, peşinden belden aşağısını kaldırarak sırtını çeviririz. II — Biz ayakta iken yerdeki rakibin belinden kaptıktan sonra göbeğimize kadar kaldırarak sırtını çeviririz.

24 — **Kepçe** : Bir eli rakibin bacakları arasına arkadan sokmaktır.

25 — **Ters kepçe** : Bir eli rakibin bacakları arasına ön (kasık) tarafından sokmaktır. Bu suretle kolumuzu manivela gibi kullanarak rakibi yerde çeviririz, yahut ayni elle dış kasnağından tutup göbeğimize kadar havalandırdıktan sonra sırtını çeviririz.

26 — **Topuk elleme** : Ayakta künde, şak kündesi, ayakta ters kepçe gibi oyunlara alınan kimse tam atılacağı sırada bir elile atanın bir ayağını topuğundan veya bileğinden yakalayarak şiddetle içeri

Wrestling Site
Kırkpınar
Sarayiçi
Üçşerefeli Mosque
Selimiye Mosque
TUNCA RIVER
BULGARİSTAN YOLU
Information
KIYIK St.
Hotel Şervan
SARAÇLAR St.
ISTANBUL St.
BP MOCAMP
MERIÇ RIVER
Kavaklık
YUNANİSTAN YOLU
BULGARIA : 18 Km.
GREECE : 5 Km.
ISTANBUL : 232 Km.

çeker.

27 — **Kurt kapanı :** Yerde dörtayak duran rakibin üzerine binerek iki ayağı da belinin iki tarafından geçirip kasıkları önünde birleştirerek ellerile alttakinin bilekleri üstünden veya koltuk altlarından sokarak bilekleri iç yanlarından tutarak içeri çekerken bütün hızile ayaklarını rakibin üstüne abanarak onu yere yaslamaktır. Ekseriya ezmek veya pes ettirmek için yapılır.

28 — **Kılıç atma :** Yerde duran kimse, sarma takmak kapana almak veya herhangi bir oyun için üstüne eyilmiş rakibin iki bacağı arasına bir bacağını sokarak diğer ayağının üzerinde şiddetle kıçını ve o ayağını yukarı diker ki bu suretle hasmını sırtından aşağı kapaklandırır.

29 — **Payanda :** Herhangi bir zor neticesi ellerle yere dayanmaktır. Bir el ile olursa (Tek Payanda), iki elle yapılırsa (Çift Payanda) denilir.

30 — **Kemane :** Rakibimizin arkasına geçerek ellerimizi göğsünde veya karnında kilitlemektir. Bu esnada ayaklarımız birbirinden ayrık ve gergin olarak arkada durur.

31 — **Kemane çekmek :** Kilitlediğimiz ellerin yumruğu tersile tazyik yaparak rakibin karnında sağa, sola gezdirmektir.

32 — **Kolbastı :** Dalıp paçamızdan veya bacağımızdan kapan rakibin bizde ayni ayağından kaparız. Bu suretle onun sağ veya sol kolu bizim sağ veya sol kolumuzla bacağımız arasında sıkışıp kalacağından o kola yüklenerek o taraftaki kalçamız üzerine oturarak rakibin bacağını şiddetle çeker ve yan tarafımızdan aşırırız.

33 — **Tilki kuyruğu :** Üstteki, sarmasını boşaltıp kündelemek için asıldığı sırada alttaki, o yandaki elini ters kıvırarak üsttekinin omuzundan veya çenesinden tutarak yere doğru çeker.

VII. TARİHİ ER MEYDANINDAN İKİ ANI :

Kırkpınar'da Aliço - Yörük Ali Güreşleri :

Abdülazizin meşhur pehlivanlarından gaddarlığı ile ün yapmış Aliço'nun Kırpınarlarda ve İstanbul'da meydanlara duman attırdığı devirde onunla boğuşacak tek pehlivan vardı. O'da Vidin'de Kalebend (Bir kale içinde yaşamağa hüküm giymiş), Ayni zamanda bir kürek mahkûmu, sayılan Yörük Ali Pehlivandı. Yörük Ali, o sıralarda biraz geçkin sayılabilirdi. Lâkin Güreş meraklıları, Aliço ile kapıştıralamayacağına hayıflanıp dururlardı. Güreş meraklılarının Aliço ile denk buldukları Yörük Ali Pehlivan ile ilk boy ölçüşen Aliço yerine, Makarnacı olmuştu.

İstanbul'da Makarnacı ile yaptığı ikinci huzur güreşinde de hasmını yenemeyen, fakat üstünlüğünü ispat etmiş bulunan Aliço, Şamdancı başılık payesine eriştiği senelerde dahi Kırkpınarları kovalamaktan vaz geçmemiş, hatta Abdülazizin, Kırkpınara gitmesine izin vermediği bir sene, şamdancı vazifesini görürken, padişahın önü sıra götürdüğü on ikilik som gümüş şamdanın mumları ürpermesin diye dikkat ederken, sarayın pırıl pırıl parkesinde ayağı kayıp sendeleyince, arkasından, diz ettin pehlivan diye bağıran Sultan Azize : — Efendimiz, sarayınızda diz ederim belki, amma Kırkpınara müsade ederseniz, orada diz edersem beni sürünüz.. Cevabını vererek o senenin Kırkpınarına müsade almıştır.

Rumeli islâhatı için eyâlet teşkilâtının bırakılıp vilâyet teşkilâtına başlandığı tarihlerde beş eyâletin birleştirilmesiyle meydana gelen geniş bölgeyi vâli olarak idare etmekte olan Mithat Paşa, şehit yavrularını, büyük bir düğün tertip ederek sünnet ettirmek istediği vakit, Rumeli yakasının başlıca zevki olan Pehlivan güreşlerini de düğün eğlencelerine ilâve etmeği arzu etmişti. Mithat Paşa, şehit çocuklarının sünnet düğünlerinde maiyet pehlivanlarının da en seçkinlerinin iştirakini de kararlaştırarak Sultan Aziz'e ricaname göndermişti. Sultan Aziz, Mithat Paşanın ricasını kabul etmiş, her pehlivanın iştirak edebileceği güreşlerden yüzünün akiyla çıkabilecek iki maiyet pehlivanını, Aliço ile Makarnacıyı göndermeği münasip görmüştü. Ancak o sırada Aliço habersizce Saya Ocağından sıvışıp ortadan kaybolduğundan Şumnu'da yapılacak olan bu güreşlere Makarnacının yalnız gönderilmesini baş yaver muvafık bulmuş, Aliço'nun İstanbulda bulunmadığını da padişaha işittirmemeğe karar vermişti.

Şumnu güreşinde padişah pehlivanı Makarnacıya karşı çıkacak pehlivan, Padişah fermanı ile Prangaya vurulmuş bir mahkûmdu. Babasının intikamını almak için Bulgar köylerinde kan davası gütmüş, elinden birkaç kaza da çıkmış olan Yörük Ali pehlivan, Kalebent edildiği Vidin hapishanesinden Mithat Paşanın muvafakat müsadesi ile çıkarılmış, idmanlarına başlamıştı. Bütün Rumeli kasaba ve köylerinde, Şumnuda tertiplenen Sünnet düğününe padişahın baş pehlivanını hususî surette gönderdiği şayi olmuştu.

Şumnu Sünnet Düğünü, kırk gün kırk gecelik düğünlerin ihtişamıyla yapılacaktı. Güreş, Mithat Paşanın kendisi ve misafirleri için kurduğu çadırın önündeki zümrüt gibi çayırda başlıyordu. Makarnacı, Abdülazizin baş Pehlivanlarından olmak itibariyle halk nazarında itibarda idi.

Güreş, daha ilk ağızdan pek sıkı başlamış, Yörük Ali, eski günlerini hatırlatan bir çeviklikle, sağlı sollu ve pek hareketli bir güreş açmıştı. Güreş bir saate yaklaşınca Yörük Ali'de kesiklik alâmetleri belirmişti. Makarnacı da hasmının buzaafını farkettiğinden ona hiç rahat nefes vermiyor, Güreşi gittikçe gerginleştiriyordu.

Güreş bir buçuk saati bulduğu vakit, Yörük Ali'nin hapishane mangalında kavrulan ellerinin ayaları açılmış, kanlar sızmağa başlamış, Yörük Ali, o vaziyette bir şey yapamıyacağını anlatmak üzere kanlı avuçlarını iki kerre Mithat Paşa'ya gösterdiği halde, Mithat Paşa Yörük Ali'nin güreşi kazanarak Padişahın affına mazhar olmasını istediğinden güreşe devam etmesini işaret etmiş, bunun üzerine Yörük Ali birdenbire canlanmış, sanki en hızlı zamanlarında meydanlara ilk girdiği dakikalardaki kuvvetini toplamıştı. Makarnacı, Yörük Ali'nin kanlı avuçlarını Paşaya ikinci defa gösterdiğinden tamamiyle kesildiğine kani olduğu için, var kuvvetiyle bir çift dalmış, Yörük Ali bu işi boyundurukla karşılayacağına, âni dönüp öne çömelmiş, fakat Makarnacı üstüne varırken bir kolbastı hareketiyle hasmının arkasına dolanıvermiş ve hemen şak kündesini doldurmuş, hasmının aşırılamıyacak kadar sallı koca vücudunu, mayası kalmamış kanlı ellerinin kasnaktan kavrayan dört parmağının zoruyla yukarı doğru dikmeye başlamıştı. Bu şaşılacak vaziyeti herkes soluk almadan tâkip ederken, Makarnacının heybetli vücudunun kündeden aşırıldığını, üstelik Yörük Ali'nin gâlibiyet temennisini şimşek gibi çaktığını görmüştüler.

Mithat Paşa'nın misafirlerinden birkaç ağa, güreşi kanıyla, canıyle hak eden Yörük Ali'ye kemerlerindeki altınları bahşiş olarak verirlerken Paşa da Yörük Ali'ye affı için Padişah'a istirhamname yazacağını müjdeliyordu. Bir müddet sonra Yörük Ali cezasının aff-ı şâhâneye mazhar olduğu haberini almış, hapishaneden çıkınca, Rumeli eşrâfından tanıdığı ağaların çiftliklerinde bir müddet beslenmiş, idman etmiş, kendini hazır durumda görünce de İstanbul yolunu tutmuştu.

Yörük Ali İstanbul'a gelmiş, Aliço'nun tavassutu ile Padişahın kuşçuları arasına alınmış, Camlı Köşkün bahçesinde Padişahın huzurunda Kavasoğlu İbrahim pehlivanla yaptığı bir huzur güreşi ile de ne ayar bir pehlivan olduğunu göstererek kuşçuluktan, kuşçubaşılığa terfi ettirilmiş ve Aliço ile karşılaşacağı günü beklemeğe başlamıştı.

Yörük Ali : Kavasoğlu güreşinden sonra kışa kadar mühim bir huzur güreşi yapılamamış, yaz başlangıcında da Aliço'nun içine tekrar Kırkpınar ateşi düştüğünden Hıdrellez yaklaşırken izin almak üzere Seryâver Halil Paşanın huzuruna çıkmış, Halil Paşanın tereddüdüne karşı da :

— Paşam, Kırkpınar, pehlivanlığın Kâbesi sayılır. Bizler elimiz, kolumuz tutarken oraya gitmeliyiz. Kıspeti duvara astığımız zaman da asıl Kâbe'ye gideriz. Padişahımız efendimiz hazretleri bizleri pehlivan sayıyorlarsa Kırkpınar'a bırakmamazlık etmezler, demişti. Seryâver Halil Paşa, her ne pahasına olursa olsun Kırkpınar'a gideceğini anladığı Aliço'yu İstanbul'da alıkoymak üzere, izzeti nefsini gıcıklamağa karar vermiş :

— Ama burada Yörük Ali seni bekliyor... demiş, fakat Aliço bu noktada da Paşa'ya cevap vermiş, Yörük Ali isterlerse Kırkpınar'dan evvel, olmazsa Kırkpınar'da ilk ağızda tutuşmağa hazır olduğunu bildirirken :

— Bendeniz Kırkpınar Başpehlivanıyım. İlk ağızda istediğim pehlivanı tutabilirim. Beni ne Kırkpınar Ağası, ne de ihtiyarlar kırmazlar. Ali'yi ilk hasım olarak istersem verirler, demişti.

Seryâver Halil Paşa, Aliço çıktıktan sonra Yörük Ali'yi çağırtıp vaziyeti kendisine anlatmış, Yörük de : — Paşam, Aliço'nun hakkı vardır. Biz padişahımızın emirlerinden bir adım ne ileri, ne geri atamayız. Lâkin Kırkpınar Başpehlivanı, üstelik padişahımızın maiyyet pehlivanı, oraya gidip şerefini müdafaa etmek vazifesindedir. Bendenize de müsaade buyurursanız, Aliço ile aramızdaki iddiayı Kırkpınar güreşlerinde bir halletmeğe çalışırız. Dönüşte burada da emir buyurulursa kapışırız, cevabını vermişti.

Aliço, Edirneye Yörük Ali'den evvel gelmişti. Edirne'liler o seneki Kırkpınar'a Yörük Ali'nin de geleceğini öğrendikleri zaman düğün bayram etmişlerdi. O devrin en mühim iki pehlivanı, Abdülaziz'in biri şamdancısı, diğeri kuşçubaşısı olan Aliço ile Yörük Aliyi kıran kırana güreşlerde seyredeceklerdi. Kırkpınar, Kırkpınar olalı, iddialı pehlivanların iştiraki bakımından öyle bir sene görülmemişti. O seneye kadar Aliço ile Yörük Ali kadar iddialı hiçbir pehlivanın güreş tuttuğunu kimse hatırlamıyordu.

Kırkpınar meydanında başa çıkanlar ikindi güneşi altında vakur adımlarla meydanda dolaşmağa başladıkları vakit, bütün gözler seksen okkalık vücuduna saraydan getirdiği Büründük gömleğini geçirmiş, belini tam kavrayan kıspetinin paça bağlarını daha güreşe epi varken, sım sıkı bağlamış olan Yörük Aliye dikilmişti. Ahali, diğer baş pehlivanların yanında hayli ufak kalan Yörük Alinin nasıl olup da o müthiş Aliço'nun tehlikeli rakibi olduğunu bir türlü anlayamıyorlardı. Hakem hey'etinin dakikalarca süren meşveretinden sonra Kırkpınar Ağası ayağa kalkıp eşleri söylemeğe başladı, evvelâ ikinci plânda farzedilen eşleri saydı. Ondan sonra meydanın en netameli dört pehlivanının nasıl eşleştirildiğini söyledi : Kazan'dan gelen tatar pehlivanı Aliço ile, Karagöz Ali de Yörük Ali ile eşleştirilmişlerdi. Helâllaşmalar, yağlanmalar, dualar, cazgırın pehlivanları birbirine ahaliye takdimi tamamlanmış, davullar sesli sesli vurmağa başlamış, koca yiğitler peşrevleri, naraları ile dolanarak, Kırkpınar çayırında harman oluyorlardı. Meydanın kıble tarafında Aliço Tatarla, meydanın ortalarında da Yörük Ali, Karagöz Ali ile pençeleşiyorlardı. Güreşler bir buçuk saati geçtiği sıralarda Aliço rakibi pes ettirmiş ve hasmını yenen Danacı pehlivanla kapışmış, Yörük Ali de Karagöz Aliyi

kündeye getirerek çevirmiş ve o sırada rakibini yenen Ustriçli pehlivan ile tutuşmuştu. Pehlivanlar akşam kararıncaya kadar yenişemediklerinden güreşler ertesi güne bırakılarak paydos edilmişti. Ertesi gün, kat'i neticeyi alabilmek için hakemler eşleri değiştirmişler, Güreşin ilk saatinde, kendine düşen Danacıyı Yörük Ali bir göğüs çaprazı ile açık düşürmüş, biraz sonra da Aliço Ustriçliyi paça kasnak asıp pes ettirmiş, böylece Kırkpınar sahası emsalsiz iki büyük pehlivana kalmıştı.

Güreş meraklılarının bekledikleri olmuştu. O zamanın en iyi en büyük iki pehlivanı, Aliço ile Yörük Ali, o senenin Kırkpınar baş pehlivanlığını çekişeceklerdi. Meydanda büyük bir heyecan hüküm sürüyordu. Zurnacılar candan üflüyorlar, davulcular vur patlasın tokmak sallıyorlardı.

Cazgır, ahaliye şöyle bağırıyordu : — Ey ahali, şu iki pahlivanın namını, şanını duymayan kalmamıştır. Aliço pehlivan ile Yörük Ali pehlivanın bu sene sona kalışlarını bize nasip ettiği için de Hak Tealâya şükür edelim. Ey Aliço, Aliço, kendine pek güvenme, karşındaki Yörük Ali Makarnacıyı kündeden atmıştır. Kündeyi kaparsa danayı atar. Çaprazda yanbaş atar. Gözünü dört aç, Kırkpınar başpehlivanlığını müdafaa et.

Yörük Aliye dönerek : — Ey dağları, taşları inleten, sazını söyleten Yörük, hasmına adı ile, sanıyla Gaddar Aliço derler. Bunun karşısına çıkarken candan helâllaşmalı.. Pençeleri arslan pençesi, hamleleri kaplan hamlesidir. Bu takdimden sonra pehlivan duasını bütün beyitleri ile okuyan cazgır : «Ben çıkıyorum aradan, Allah yardımcınız olsun.» diye iki pehlivanı meydana salmıştı.

Hakiki peşrevler ve pomak usulü helâllaşmadan sonra meydanın ortasında kavuşan Aliço ile Yörük Ali arasında epey bir cüsse farkı olduğu daha iyi farkediliyordu. Üçüncü kavuşmayı müteâkip ilk narayı salıveren Yörük Ali idi. Aliço'ya nazaran hayli ufak olan Yörük'ün zehir gibi güreşeceği acı naralarından belli oluyordu. Güreşi bütün dikkatleriyle takip eden ihtiyarlar, seyirciler şaşakalmışlardı. Yörük Ali, daha ilk ellerde tek paça ile Aliço'yu altına almağa muvaffak olmuştu. Aliço'yu yan kazığı ile zapteden Yörük'ün ahtapota benziyen kolunu Aliço'nun apış arasına sokmağa başladığı, şak kündesini aradığı görülüyordu. Kündeyi hakkiyle doldurabildiği takdirde, Makarnacı ağırlığındaki bir pehlivanı aşırmış olan Yörük'ün Aliço'yu da temize havale etmesi beklenebilirdi. Aliço, bu müthiş tehlike önünde oturacağının üstünde olanca hızı ile ileri atılıp, Yörük Ali'nin künde arayan sağ kolunu yumruklayarak ayağa fırlayıverdi. Mühim bir tehlike atlatan Aliço: — Hayda be pehlivanların pehlivanı, hayda bre koca Yörük, diye naralanıyordu. Yörük Ali, apansız yakaladığı fırsatı bir daha ele geçiremiyeceğinin, Aliço'nun çok sertleşeceğinin farkında idi. Nitekim Aliço, hasmının üstüne yürürken tam tetikte, gövdesi tamamiyle ileride çayırı hesaplayarak adımlıyordu ve Yörük'e yaklaşır yaklaşmaz vurduğu el ense, pehlivanlığının en şiddetli el ensesi olmuştu. Yörük Ali güreşi zora bindirip Aliço'nun müthiş kuvvetiyle karşılaşmamak için güreşi karıştırmağa, oyunları dokumağa başmıştı. İhtiyarlar güreşin güzelliği ve kıvamı karşısında ahaliye bağırıyorlardı : — Maşaâllah diyelim şu babayiğitlere, güreşin böylesi de olurmuş, Maşâllah deyin. Güneş, büyük ağaçların arkasına doğru devrildiği zamana kadar güreşin cehennem gibi gidişi değişmemişti. Oyundan oyuna geçen Yörük Ali, Gaddar Aliço'nun nesi var, nesi yoksa ortaya koymasını işlek güreşi ile temin etmiş oluyordu. Akşam karanlığı basarken Aliço da, Yörük de güreşlerini tam kıyasıya bir kıvama getirmişler, meydanı muharebe meydanına çevirmişlerdi. Güreşin dehşetinden, yenişemeyen diğer dört pehlivan meydandan kendiliklerinden çekilmişler, onlar da seyirciler arasına katılmışlardı. Ortalık iyice kararıp çıralara, ziftlere ateş verilince, meydanı dalga dalga aydınlatan çıraların ziyası ortadaki iki pehlivanı daha iri, daha heybetli, seyircileri de sisli bir yarı karanlığa gömülmüş gösteriyordu. Bu hayâl aleminde canlandırılmış kadar heybetli görünen bu sahne, şair Bâkinin Kanunî devrini olanca âzamet ve haşmetiyle yaşatan mersiyesini hatırlatıyordu :

«Şemşir gibi rûyi zemine taraf taraf
Saldın demir kuşaklı cihan pehlivanları
Aldın hezâr butgedeyi mescid eyledin,
Nâkus yerlerinde okuttun ezanları»

Sanki, Kanunî Sultan Süleyman devrinde ruy-i zemine taraf taraf salınmış, demir kuşaklı cihan pehlivanlarından ikisi, Viyana yollarındaki şehitliklerden dirilmişler, Kırkpınar çayırında tekrar güreşiyorlardı. O tarihî hava etrafı bürümüş, seyirciler susmuşlar, zurnacılar üflemeği kesmişler, pehlivanlar naraları bırakmışlardı. Meydanda eski haşmetli devirlerin hayâletleri geziniyor gibiydi. Güreş başlayalı altı saati geçmişti. İki pehlivan halâ ayakta boğuşuyorlardı. Aliço ne yaptı ise Yörük Ali'ye karşılığını yetiştirmiş, ya tehlikelerden civa gibi sıyrılmıştı. Kırkpınar Ağası ile ihtiyarlar bu iki büyük pehlivanı helâk eden güreşi bıraktırıp, o senenin Kırkpınar baş ödülünü Aliço ile Yörük Ali arasında taksim etmek kararında idiler. Kırkpınar Ağası yerinden kalkmış, meydan ortasına doğru ilerliyordu. Kırkpınar Ağasının pehlivanları ayırmak üzere ayaklarına kadar gittiği o zamana kadar görülmemişti. Ağa, daima oturduğu yerden haber gönderirdi. Kırkpınar Ağasının pehlivanlara doğru ilerlediğini gören seyirciler, Ağanın maksadını anlamışlar, bağırışmağa başlamışlardı : — İyi edersin be Ağa yeter artık? Bu güreş bizleri üç sene için doyurmuştur. Bize ve memlekete böyle pehlivanlar lâzımdır. Biraz

daha bıraksanız ayakta can verecekler, bu koca yiğitler..

Aliço ile Yörük Alinin aralarına giren Kırkpınar Ağası, güreşi zorla bıraktırmıştı. Aliço, Ağaya :

— Abe Ağam, bu Kırkpınarın alın yazısıdır. Atalarımız da bu meydanda güreşirken can vermişlerdir. Bıraksa idiniz bizleri de, biz de burada güreş uğrunda şehit olsaydık. Ne mutlu bizlere idi. Namımız buralarda yatan dedelerimiz gibi hep anılırdı, demişti.

Kırkpınarda Kel Aliço ile Koca Yusuf'un Meşhur Güreşleri :

Saray baş pehlivanlarından olan Gaddarlığı ile meşhur Aliço, tam 36 sene Kırkpınar Başpehlivanlığını muhafaza etmiş, hatta bazı yıllarda baş ödülü hiç güreşmeden almıştır. Ancak 27 inci sene meydanın kenarında başına güzel bir Trabulus şalı sarılı, kıspetinin zembiline yaslanmış yabancı bir genç pehlivan baş güreşlerinin başlamasını bekliyordu. Baş altı pehlivanları tamamen elenip meydan başpehlivanlara kaldığı ve davul zurnaların başpehlivan havalarını vurmağa başladığı zaman soyunup ortaya çıkan Aliço'nun arkasından yabancı pehlivan da soyunarak ağır ağır ortaya çıkıyordu. Aliço'nun kaşlarını çatarak yakıcı bakışlarla süzdüğü bu yabancı, Deliormanlı meşhur Koca Yusuf pehlivandan başkası değildi. Cazgır, yabancı pehlivanın kim olduğunu merak eden halka iki pehlivanı takdim ederken şöyle diyordu :

— Ağalar, ey ahali, başa meşhur Aliço pehlivan ile Deliormanlı Yusuf pehlivan tutuşacaklar.

Cazgır, Aliçoya doğru : — Ey Aliço, Aliço, Koca Aliço, bu meydanın 236 senelik başpehlivanı Aliço, Huzur güreşlerinde ve şu Kırkpınar meydanında yendiğin nice pehlivanlardan ötürü kendine çok güvenme. Ummadığın taş baş yarar, derler. Karşına çıkan Deliormanlı Yusuf pehlivanın ne olduğunu şimdi anlarsın. Belli olmaz ha... Bunun burası er meydanıdır, her yiğidin yüreğinde bir arslan yatar. Her yiğit ayrı anadan doğmuştur.

Yusufa dönerek : — Ey Yusuf Ağa, Aliço pehlivanın saçsız kafasına bakıp da geçkin olduğunu sanma sakın. Buna adıyla sanıyla Gaddar Aliço derler. Her oyunu bir belâ, her tutuşu bir âfettir, ona göre kendini kolla...

Aliço ile Yusuf, Cazgırın önünden kopup peşrevlenmeğe başlamışlardı. Aliço, 25 yaşında imiş gibi kıvrak ve hızlı peşrevleniyordu. Deliormanlı Yusuf'un peşrevi de çok gözalıcı ve başpehlivanlığa yakışır bir çalımda idi. Aliço, Yusufu daha ilk ağızda yıldırmak için dehşetli bir el ense ile güreşe girmişti. Ahali, Aliço'nun dehşetli el ensesini yiyen Yusufun pek sarsılmadığını görünce, o güreşte beklenmeyen bir şeyler olabileceğini hissetmişti. Aliço hasmından hiç çekinmediğini göstermek için çok

dik güreşiyordu. Yusuf'un paçalara dalmasını bekleyen Aliço, el enselerle yıldıramadığı delikanlıyı öldürücü boyunduruklarla haklamak niyetinde idi. Yusuf nedense, çok dik güreşen Aliço'ya dalmıyordu. Güreş yarım saati geçerken, Aliço'nun el enselerine karşılık vermeğe başlayan Yusuf'un kollarında korkunç bir kuvvetin mevcut olduğunu Aliço farketmeğe başlamıştı. Pençeleri arslan pençesi gibi tablalı ve mayalı olan Yusuf, Aliçonun ensesini kızartıyordu. Aliço, dik güreştiği halde paçaya dalmayan Yusufun hakikî meramını anlayamıyordu. Güreş uzadıkça Yusufun aleyhine döneceğini sanan Aliço, hasmının girgin güreşmemesindeki sebebi bir türlü keşfedemediğinden birinci saat geçtikten sonra bir plân hazırlamağı daha ihtiyatlı buluyordu. Güreş bir saati geçerken biraz ayrılıp acı acı naralandıktan sonra Yusufun üstüne varan Aliçonun bütün heybetiyle çift paçaya dalması bir olmuştu. Yusuf, harikulâde çevik bir dönüşle Aliçonun topuklarını havalandırmasına vakit bırakmadan öne doğru balıklanıp yüzü koyun düşmüştü. Yusufun arkasından dizleri ile emekleyerek yetişen Aliço, hasmının kasnağından basarak Yusufu zaptetmişti. Yusuf, ne yapıp yapıp ayağa fırlamak için sağa sola atılıyordu. Fakat kasnağı Aliçonun pençelerine geçmiş olan Yusuf bu atılışlarla kurtulamayacağını anlamış, kirpi gibi toplanmıştı. Aliço, şak kündesine el attığı sırada genç adelesinin olanca yaylanması ile ileri atılan Yusuf, arayı biraz açar açmaz ayağa fırlamış, Aliço peşinden gelirken koca herifi ayakta karşılamış ve acı bir nara koyuvermişti : — Hayda be pehlivanların pehlivanı Yasa be Ağam. Güreşin böylesini de bana gösterdin.

Ahali de şevke gelmiş bağırıyorlardı : — A be kızanlar. Bu ne güreştir be. Gurubun turuncu ışıkları meydana yayılırken Yusuf bir daha alta düşmeden Gaddar Aliçoya kafa tutar halde güreşi sürdürüp gidiyordu. Hızı gittikçe artarak saatlerdir devam eden boğuşmada hangi pehlivanın galip çıkacağını kestirmek mümkün değildi. Fakat Koca Yusufun Aliçodan daha nefesli olduğu hissediliyordu. Aliçonun idmansızlığı, geçkinliği ne de olsa kendini göstermeğe başlamış, senelerin yükü hasmının ağırlığı ile beraber Aliçonun omuzlarına yükleniyordu. Fakat buna rağmen Koca Aliço, Yusuf talep etmeden bir kerre yağını tazelememiş tek defa gözlerini silecek mendil istememişti.

Gaddar Aliço, eski halinin kalmadığı, uzun süren güreşlerden sonra hamleleri de, ilk hamleleri kadar hızlı yapamayacağını anlamakla beraber, içinden müteessir değildi. Kendinden sonra baş pehlivanlığı alacak Yusuf gibi bir delikanlı ile onu kovalayacağını iki sene evvelki denemede ispat eden Adalı'nın Kırkpınara lâyik olacaklarını düşünüyordu. Aliço, akşam kararırken Yusufun dört yüz dirhemlik bir pehlivan olduğunu takdir ettiği için delikanlıyı yıpratmaktan çekinir olmuştu. Boğmalarında daha insaflı davranıyor, üstten budamalarında yumuşak hareket ediyordu. Aliçonun gittikçe yavaşladığını farkeden ihtiyarların, o büyük pehlivanı yorulup alta düşmesi ihtimali karşısında yürekleri sızlıyordu. Çeyrek asır başpehlivanlığı muhafaza etmiş Aliçonun şanına, şerefine lâyik bir şekilde meydandan çekilmesini istiyorlardı. Vakit hayli ilerlemiş, gece karanlığı çökmeğe başlamıştı. Aliço, içinde yatan arslanın nasıl kükrediğini, bu son güreşinde dahi gençliğindeki gibi şahlandığını, bir daha gösteriyordu. Güreşi bıraktırmak için araya girenlere, efsanevi kahramanların diliyle şöyle bağırıyordu : — A be Ağalar, bunun burasına Kırkpınar meydanı derler. Yenişinceye kadar tutuşulur. Zift fıçıları, çıralar niçin durur?. Karanlık basınca yakarız onları... Ben vaktiyle pişirdiğim güreşleri bırakır mıyım?. Bizden sonra şu meydanların bekçiliği yapacak şu kızan da bu güreşi hak edecekse etsin. Ben bu kızanın zaten başpehlivanlığa nasipli gördüm... Adalı ile güreşlerinin bu meydanda da, başka meydanlarda da ayırt ederler. Amma beni yenebilecekse yensin... Yusuf gibi bir pehlivana yenilmek kaderde ise yerinecek ne var?. Hem ben meydanlardan çekileceğim. Aliçoyu yenmek talihini şu koca oğlan bir daha nerede bulacak?. Bırakın. Bu senenin Kırkpınarı ödülünden başka Aliçoyu yenmiş olmak fırsatını da ben şu delikanlıya vereyim. Bu fırsat Yusufa çok değildir. Bırakın güreşimize devam edelim...

Aliçonun bu yürekten sözlerine karşı Koca Yusuf dayanamamış ağlamağa başlamıştı. Âzametli Aliço, yaralandıktan sonra kale muhafızlığını en güvendiği babayiğite emanet eden kumandanlar gibi Kırkpınarı Koca Yusufa emanet ediyordu. Yusuf, saçlarına kır düşmüş Aliçonun önünde diz çökercesine ihtiramla durmuş. İki eliyle sağ elini kavramış öpüyor, yalvarıyordu :

— Ustaların ustası, cihan pehlivanlarının pehlivanı, gel etme, şu güreşi ağaların istedikleri gibi bırakalım. Sözlerin ile beni yendin. Elimde, ayağımda derman kalmadı. O lâflarından sonra ben seni artık tutamam. İstersen sen tut da sırtımı yere getir. Beni bu meydana lâyık gördünse ver şu ellerini babamın elleri gibi bir daha öpeyim de, sen de bana bundan sonrası için dua et...

Aliço, Yusuf'un ağlıyarak yalvarması karşısında yumuşamış, başpehlivanlığı hasmına şu sözlerle emanet edip meydandan ayrılıyordu :

— Yusuf. Şu meydanı sana bırakıyorum. Gözüm arkamda kalmayacak. Kırkpınara lâyik bir pehlivanmışsın oğul. Bu seneki ödül de başpehlivanlık gibi hakkındır. Al, ikisine de güle güle sâhip ol...

6. Kırkpınar Ağalığının Satılması ve Yeni Ağanın İlân Edilmesi :

Güreşlerin üçüncü günü akşam üzerine doğru Kırkpınar Ağası tellâla bir kuzu verir ve bu kuzu mezat olur, tellâlın kucağında alanda gezdirile-

rek gelecek sene kimler Kırkpınar Ağası olmak istiyorlarsa müzayedeye iştirak ederler. Eskiden bu, köy ağaları arasında yapılırdı. Müzayede bir müddet devam eder, karşılıklı olarak şimdiki gibi para verilmezdi. Bu bir ananedir. Esasen kimin Ağa olacağı da kararlaşmıştır. Nihayet münasip görülen bir köy Ağasının üzerinde bırakılır. Kuzuyu o Ağanın önüne getirip bırakırlar. Bir sene sonra kimin Kırkpınar Ağası olduğu bu suretle ilân edilmiş olur. Yeni Ağa, eski Ağanın çadırına gider, yekdiğerini tebrik ederler, hayır dua ve muvaffakiyetler dilerler. Bu esnada davullar, zurnalar da bir saf halinde yeni Ağanın bulunduğu çadıra doğru yürüyüşe geçerler. Onların arkasından hizmet edenlerle tellâl, yani çazgır, meydancı, sucular, yağcılar dizilerek, davullar önde, onlar arkada, kendilerine mahsus bir hava çalarak Ağanın çadırının önüne gelirler. Yeni Ağa hepsine münasip bahşişler verir ve geldikleri gibi çalarak yerlerine giderler.

Kırkpınarın üçüncü günü akşamı güreşler bittikten sonra ekseriyetle eski Ağa bir mevlût okutarak ve sünnet olmayan civar köylerin çocuklarını meydanda sünnet ettirerek Kırkpınarı bu şekilde kaparlardı.

1308 sayılı H. 12 Muharrem 1324, Rumi 23 Şubat 1321 tarihli Edirne gazetesinde eski Kırkpınar güreşlerinin tertibi ile ilgili olarak şöyle yazmaktadır: «Edirne vilâyeti dahilinde H. 1324 senesi 9 Rebilülevvel, M. 3 Mayıs 1906, Rumi 20 Nisan 1322 inci Perşembe günü Kırkpınar panayırı açılacağı cihetle panayır Ağası Edirne'li kahveci Tahir Ağa tarafından çadırlar tertip olunduğu ve Adalı pehlivan ile sair pehlivanlar dahi panayırda mevcut bulunup Adalı pehlivan kıspetini asıp pehlivanlığı terkedeceği, birinci boy pehlivanlara üç lira fiatında, ikinci boya iki lira fiatında, üçüncü boya bir lira fiatında ödül ve yörüklere ve at koşumuna at verileceği ve mezkûr panayırda kırk nefer çocuğa elbise ve sairesiyle beraber sünnet cemiyeti icra ve akabinde de mevlût okutularak sonra pilâv - zerde pişirtileceği panayır Ağası tarafından ilân edilir.»

7. Eski Kırkpınarın Asayiş ve İnzibatı :

Eski Kırkpınarın asayiş ve intizatına dair bir hususiyeti de şöyle idi: Kırkpınarın devam ettiği müddetçe Hükûmetin burada aldığı inzibat tetbiri hemen hiç yok denecek kadardı. Yalnız bu mahal (Kırkpınar mahalli) Ortaköy kazasına bağlı olduğu için buraya bir jandarma çavuşu, yahut zabiti gelirdi. Bu inzibat memuru halk arasında Ağa çadırında içurur, bir seyirci gibi bulunurdu. Üç gün üç gece kır ortasında devam eden bu halk topluluğunda gündüzleri, bir taraftan pehlivan güreşlerini seyir etmekle, bir taraftan da iş adamlarının alış verişleri ile geçerdi. Ayrıca Kırkpınarda emtia vesair alım satımlar olduğu gibi hayvan üzerine de büyük mikyasta panayır olurdu. İstanbuldan, Trakyadan ve Anadoludan celepler gelerek büyük hayvan satışları yapılırdı. Geceleri bir takım eğlenceler ile sabahlara kadar vakit geçirenler olurdu. Burada bir vukuat olduğu işitilmemiştir. İnzibat ve emniyeti, halkın gelenek olarak gördüğü medenî terbiye ve olgunluğu temin ederdi. Pehlivan güreşlerini seyir ederken kimse kimseyi iz'ac ve rahatsız etmez ve herkes çadırında oturduğu yerde meydandaki güreşleri rahatça seyir ederdi. Seyircilerin önlerini hiç kimse kapatmaz ve rahatsız etmez, saygı gösterirlerdi.

III. SON ZAMANIN KIRKPINAR AĞALARI :

Balkan Harbinden evvelki Kırkpınarlarda ve yakın tarihteki Ağalar, Körümit köyünden Halil Pehlivan ve sonra onun oğulları Ali ve Sait pehlivanlar, Hacı Hüseyin Ağa, Sadırlı köyünden Hacı Hasanoğlu, Seymen köyünden avukat lâkaplı Ahmet Ağa, Kumarlı köyünden Zaptiye Hasan Ağa, Ortaköyden Bankacı Mehmet efendi, Edirne'den Kolcu başı, Çerkes Emin Ağa, Kirişhaneden Hamza Ağa, Edirne'den Tabhaneden Tahir Ağa, meşhur Adalı Halil Pehlivan, Balkan Harbinde ve hudut tashihinden evvel yapılan en son Kırkpınarda Duca Arız köyünden Kâmil oğlu Halil Ağa, Arif oğlu Mehmet Ağa ve Eşref Ağa müştereken Kırkpınarı açmışlar ve Kırkpınar Ağası olmuşlardır. Balkan Harbinden sonra Birinci Cihan Harbinde bu havâli Bulgarlara terkedilmiş olduğundan o senenin Kırkpınarı Edirne ile Mustafa Paşa yolu arasındaki kaza merkezi ittihaz edilen Viran tekke denilen mahalde yapılmıştır. Bundan sonra da Edirne Çocuk Esirgeme Kurumu idare heyetinden Rasim efendi, Kavaf Recep efendi, terzi Şevket efendi, Çubukçu Rasim çavuş, Bedestenli Mehmet efendi, Kıyıklı Riza efendi şahsî teşebbüsleri ile Kırkpınarı Edirne Saray içine getirerek ihya etmişler, elde edilen hasılatı da Çocuk Esirgeme kurumuna tahsis etmişlerdir. Sarayiçi mesiresi Belediyenin malı olduğundan sonraları Belediye el koyarak Belediye namina Kırkpınar şimdiki tertipte yapılmağa başlamıştır. Son Kırkpınar Ağaları arasında şunları da saymak gerekir : Karaca köylü Murat Şener, merhum şoför Mehmet, (Edirneli), Edirne Milletvekili Nurettin Manyas, Dökmeci Hüseyin, İbrahim Bildik, Ahmet Merter (1957 - 1958 ve 1959 yıllarında), Edirne İş Bankası görevlilerinden Salim Doğramacı (1960 yılında), Edirneden Muhittin Ağaoğulları (1961 de), İstanbuldan Ali Riza Keleşoğlu (1962 - 1963), Edirne Şoförler Cemiyeti Reisi Hasan Vatan (1964 de), Edirne Elçili köyünden Hakkı Meriç (1965 de), eski serbest güreş şampiyonlarımızdan Gazanfer Bilge (1966 da).

Kitap No: .....

BİBLİYOĞRAFYA

1. EDİRNE (Edirne'nin 600. fetih yıldönümü armağan kitabı) : Türk Tarih K. Yayınlarından, 1965 — Ankara.
2. Edirne Tarihi : Osman Nûri Peremeci, 1939 - İstanbul.
3. Türk Güreşi (Garp âlemindeki Kasırga) : İsmail Habib Sevük, 1948 - İstanbul.
4. Türk Güreşi (Yağlı Güreş) : M. Hilmi Bic, 1944 - İstanbul.
5. Tarihî Türk Güreşleri : Eşref Şefik, 1953 - İst. (İst. Fetih Derneği Yayınlarından)
6. Hayat Ansiklopedisi C. IV
7. Türkiye Ansiklopedisi C. III
8. Vilâyetler (Özyürek Yayınları) C. 2
9. Kırklareli eski P.T.T. Müdürlüğünden emekli Sn. Süreyya Dumlu'nun notları
10. Edirne Belediyesi'ndeki resmî kayıtlar

FOTOĞRAF: SAMİ GÜNER

BASILDIĞI TARİH HAZİRAN-1966

TURİZM VE TANITMA BAKANLIĞI

APA OFSET BASIMEVİ - İSTANBUL